

სესხება და მასთან
დაკავშირებული
კასუხისმგებლობები

საქართველოს ეროვნული ბანკი
National Bank of Georgia

საპარლამენტო კომიტეტის სარედაქციო ფონდი

რა არის სესხი?

სესხი, იგივე კრედიტი - ეს არის თანხა, რომელსაც ერთი პირი მეორისგან იღებს ვალის სახით, იმ პირობით, რომ წინასწარ შეთანხმებულ ვადაში უკან დაუბრუნებს ამ თანხას და დამატებით, მასზე დარიცხულ სარგებელსაც გადაუხდის. სესხის პირობები ხელშეკრულებაში იწერება, რომელსაც გამსესხებელი და მსესხებელი მატერიალური ხელმოწერით ან ელექტრონული ფორმით (მაგ. ინტერნეტით) ადასტურებენ. სესხებს გასცემენ როგორც ფინანსური ორგანიზაციები (მაგალითად, ბანკები და მიკროსაფინანსო ორგანიზაციები), ისე ფიზიკური პირები.

რა თუ გაცემენ ფინანსური ორგანიზაციები სესხებს?

ფინანსური ორგანიზაციები სესხებს იმ პირობით გასცემენ, რომ ჯამში მეტი თანხა დაიბრუნონ, ვიდრე გასცეს. დანამატი, რომელსაც მსესხებელი ფინანსურ ორგანიზაციას უხდის, პროცენტულად გამოისახება და მას საპროცენტო გადასახადი (მოკლედ - პროცენტი) ეწოდება.

რა რისკები და შესაძლებლობები ახლავს სესხებას?

სესხება შესაძლებლობას გვაძლევს ფინანსური რესურსი მაშინ მივიღოთ, როცა

გვჭირდება, ნასესხები თანხა კი დროთა განმავლობაში, ეტაპობრივად გადავიხადოთ. სესხით შეგვიძლია შევიძინოთ ჩვენთვის საჭირო და სასურველი ნივთები, დავიფინანსოთ განათლება, დავიწყოთ ან განვაავითაროთ ჩვენი ბიზნესი, შევიქმნათ მეტი სამომავლო შესაძლებლობა და გავიუმჯობესოთ ცხოვრების ხარისხი. თუმცა, სესხება ერთ-ერთი ყველაზე საპასუხისმგებლო გადაწყვეტილებაა, რომლის მიღებაც შეიძლება მოგვიწიოს, ამიტომ ძალიან მნიშვნელოვანია, რომ სესხებამდე ყურადღებით ავწონ-დავწონოთ ჩვენი სურვილები და შესაძლებლობები, არ ავიღოთ ვალდებულება, რომლის დაფარვასაც ვერ შევძლებთ და რომელიც მძიმე ტვირთად დაგვანჯვება ჩვენ და ჩვენს ოჯახს, არ ავყვეთ ბრმად ჩვენს სურვილებს და დავფიქრდეთ: სესხების ნაცვლად, ჩვენთვის სასურველი შენაძენისთვის თანხის დაზოგვა ხომ არ ჯობს?

თუ სესხის აღებას გადავწყვეტთ, აუცილებლად წინასწარ უნდა გავითვალისწინოთ რამდენიმე მნიშვნელოვანი რისკი, რომელიც სესხის აღებას უკავშირდება. ერთ-ერთი ასეთი რისკია ის, რომ მსესხებელმა ველარ დააბრუნოს სესხად აღებული თანხა. ამას შეიძლება სხვადასხვა მიზეზი ჰქონდეს, მათ შორის:

■ მსესხებელმა დაკარგა ან შეუმცირდა შემოსავალი, შემცირებული შემოსავლებით კი ველარ ახერხებს სესხის გადახდას;

■ მსესხებელს გაეზარდა ხარჯები, მათ შორის, როგორც მოულოდნელი, ისე გეგმიური. მოულოდნელ ხარჯში იგულისხმება ისეთი ხარჯი, რაც გაუთვალისწინებელ მოვლენებს უკავშირდება, მაგალითად, გაფუჭებული მანქანის შესაკეთებლად ან ხანძრის შედეგად დაზიანებული სახლის გასარემონტებლად გაწეული ხარჯი. გეგმიურ ხარჯში კი იგულისხმება რეგულარული ხარჯი, რომელსაც მომხმარებელი გარკვეული პერიოდულობით გასწევს - მაგალითად, ინტერნეტის ყოველთვიური გადასახადი, უნივერსიტეტში სწავლის სემესტრული საფასური და ა.შ.

აქვე გასათვალისწინებელია გაცვლითი კურსის ცვლილებასთან დაკავშირებული რისკიც: როდესაც მომხმარებელს შემოსავალი ლარში აქვს და სესხს უცხოური ვალუტით იღებს, მაშინ სესხის გადახდაც უცხოური ვალუტითვე უწევს. იმ შემთხვევაში, თუ ლარი უცხოური ვალუტის მიმართ გაუფასურდება, მომხმარებელს სესხის შენატანისთვის საჭირო უცხოური ვალუტის შესაძენად უფრო მეტი ლარის გადახდა მოუწევს, რაც მის ფინანსურ მდგომარეობას დააზარალებს. ამ რისკების თავიდან აცილების მიზნით, რეკომენდირებულია სესხის იმ ვალუტით აღება, რომელშიც მომხმარებელს აქვს შემოსავალი.

რას ვერ ითვალისწინებთ ხშირად მსესხებლები?

სესხის აღებამდე,

მნიშვნელოვანია სწორად განისაზღვროს მსესხებლის გადახდისუნარიანობა, ანუ რა მოცულობის სესხის აღების და დაბრუნების შესაძლებლობა აქვს მას თავისი შემოსავლის, ხარჯებისა და ვალდებულებების გათვალისწინებით ისე, რომ დაკმაყოფილდეს მისი და მისი ოჯახის წევრების ძირითადი მოთხოვნილებები.

ამისთვის მსესხებელმა უნდა გააანალიზოს საკუთარი და ოჯახის შემოსავლები და ხარჯები, დაითვალოს, თუ რა თანხა რჩება ყველა აუცილებელი ხარჯის დაფარვის შემდეგ და ეყოფა თუ არა ეს თანხა სესხის შეთანხმებული გრაფიკის შესაბამისად გადახდას სესხის მთელი ვადის განმავლობაში.

რატომ არის სესხის არსებობა კრთლუქობები არსებობს?

არსებობს სხვადასხვა ტიპის სესხი და მათ შორის არჩევანი იმის მიხედვით უნდა გააკეთოთ, თუ რა არის თქვენი მიზანი - ანუ რისთვის სესხულობთ ფულს.

სამომხმარებლო სესხი არის სესხი, რომელიც გაიცემა პირადი მოხმარებისთვის, ან გარკვეული საქონლის და მომსახურების შესაძენად. სამომხმარებლო სესხით შესაძლებელია საყოფაცხოვრებო ტექნიკის, წვრილმანი საოჯახო ნივთების, ყოველდღიური მოხმარების საგნების, მოგზაურობის და სხვა მიმდინარე ხარჯების დაფინანსება. სამომხმარებლო სესხები, ჩვეულებრივ, მოკლევადიანია.

ალბათ, გაგიგიათ ტერმინები - ავტოსესხი ან სტუდენტური სესხი - ესენიც სამომხმარებლო სესხის სახეებია, რომლებსაც კონკრეტული მიზნობრიობა გააჩნია, ანუ დაკონკრეტებულია, თუ რა მიზნით შეუძლია მსესხებელს ნასესხები თანხის გამოყენება.

განვადებაც სამომხმარებლო ტიპის სესხია, რომელსაც ასევე კონკრეტული მიზნობრიობა აქვს. განვადების გაცემის პროცედურა შედარებით სწრაფია და ის ხშირად იმავე სავაჭრო ობიექტში (მაგ. ტექნიკის მაღაზიაში) ან მომსახურების ობიექტში (მაგ. სამედიცინო ცენტრში) გაიცემა, სადაც მომხმარებელს რაიმეს შეძენა სურს.

გაითვალისწინეთ, რომ როგორც წესი, განვადებით შეძენისას საქონლის და მომსახურების ფასი უფრო მაღალია, ვიდრე საგადახდო ბარათით ან ნაღდი ფულით, ერთიანად გადახდისას.

საკრედიტო ბარათი ბანკის ან მიკროსაფინანსო ორგანიზაციის მიერ გამოშვებული ბარათია, რომელზეც დაშვებულია ე.წ. საკრედიტო ლიმიტი. საკრედიტო ლიმიტი - ეს არის მაქსიმალური თანხა (მაგალითად, 1000 ლარი), რომელიც მომხმარებელს, რომელიც საკრედიტო ბარათს შეიძენს, შეუძლია სესხის სახით გამოიყენოს, რათა შეიძინოს მისთვის სასურველი ნივთები ან მომსახურება როგორც ინტერნეტით, ისე მომსახურების ობიექტში. ვინაიდან საკრედიტო ბარათი სესხია, მომხმარებელს უწევს

ბარათიდან გახარჯული თანხის უკან დაბრუნება ყოველთვიური შენატანებით და პროცენტის გადახდაც. ამასთან, საკრედიტო ბარათით სარგებლობისას, მსესხებელს, როგორც წესი, ეძლევა გარკვეული **საშელავათო პერიოდი**, რომლის განმავლობაშიც ბარათიდან გახარჯული ფულის დაბრუნების შემთხვევაში, მას არ მოუწევს პროცენტის გადახდა. მომხმარებელს საკრედიტო ბარათით შეუძლია თანხის ბანკომატიდან გამოტანაც. თუმცა, ეს შედარებით მაღალ ხარჯთან არის დაკავშირებული და უფრო ხელსაყრელია მომხმარებელმა ეს ბარათი მაღაზიაში/სავაჭრო ობიექტში ან ინტერნეტით საქონლის ან მომსახურების შესაძენად გამოიყენოს.

საკრედიტო ბარათი მოსახერხებელი სასესხო პროდუქტია, თუმცა სესხის მარტივმა ხელმისაწვდომობამ შეიძლება წაახალისოს იმპულსური შენაძენების გაკეთება. ამიტომ, საკრედიტო ბარათით სარგებლობისას, ძალიან მნიშვნელოვანია მომხმარებელს ახსოვდეს, რომ ის ნასესხებ თანხას ხარჯავს, და რომ მან ყურადღებით უნდა აკონტროლოს საკუთარი შენაძენები.

ოვერდრაფტი მოკლევადიანი საკრედიტო ლიმიტია, რომელიც დაიშვება მიმდინარე ანგარიშზე. ის როგორც წესი „მიბმულია“ სახელფასო ბარათზე და მის მეშვეობით საშუალებას აძლევს გამოიყენოს იმაზე მეტი თანხა, ვიდრე ანგარიშზე აქვს, შემდეგ

კი დაფაროს გახარჯული თანხა ხელფასიდან ან სხვა შემოსავლიდან.

ოვერდრაფტი და საკრედიტო ბარათი სესხებია, ამიტომ, მათით სარგებლობის შემთხვევაში მომხმარებელს, ბუნებრივია, პროცენტის გადახდა უწევს.

ოვერდრაფტი ძალიან ჰგავს საკრედიტო ბარათს, თუმცა, მათ შორის არის მნიშვნელოვანი განსხვავებებიც. მაგალითად, ოვერდრაფტი იმ ანგარიშზე დაიშვება, რომელზეც მსესხებელს ერიცხება ხელფასი, რათა ხელფასიდან მარტივად დაიფაროს ოვერდრაფტის თანხა, საკრედიტო ბარათის ალების შემთხვევაში კი სპეციალურად ამ მიზნისთვის ცალკე ანგარიში იხსნება. ამასთან, საკრედიტო ბარათისგან განსხვავებით, ოვერდრაფტით გახარჯულ თანხაზე საშელავათო პერიოდი, რომელზეც ზემოთ ვისაუბრეთ, როგორც წესი, არ მოქმედებს.

ალბათ, ასევე, გასმენიათ **იპოთეკური** სესხების შესახებ. იპოთეკური სესხი გამოიყენება უძრავი ქონების - როგორცაა სახლი, ბინა, ან მიწის ნაკვეთი - შესაძენად, ასაშენებლად, ან გასარემონტებლად. იპოთეკური სესხი, როგორც წესი, უზრუნველყოფილია უძრავი ქონებით, რაც გულისხმობს, რომ თუ მომხმარებელი ვერ ან არ გადაიხდის სესხს, ფინანსურ ორგანიზაციას უფლება აქვს გაყიდოს ან დაისაკუთროს უზრუნველყოფაში არსებული უძრავი ქონება. იპოთეკური სესხი, როგორც წესი, გრძელვადიანია;

ეს ვადა შეიძლება იყოს 5, 10 და 15 წელიც კი. როგორც წესი, იპოთეკურ სესხებს სხვა ტიპის სესხებთან შედარებით დაბალი საპროცენტო განაკვეთი და ხანგრძლივი ვადა აქვს.

რა არის საკრედიტო ისტორია?

ეს არის ინფორმაცია თითოეული **მსესხებლის** მიერ აღებული **სესხებისა და მათი გადახდის** შესახებ. საკრედიტო ისტორია გროვდება და ელექტრონულად ინახება სპეციალიზებულ ორგანიზაციის - **საკრედიტო-საინფორმაციო ბიუროს** მონაცემთა ბაზაში, სადაც ჩანს, თუ როდის და რა ტიპის სესხი აიღო თითოეულმა მსესხებელმა და რამდენად დროულად ფარავს ის ფინანსურ ვალდებულებებს. გაითვალისწინეთ, რომ საკრედიტო ისტორია მოიცავს არამხოლოდ **მომხმარებლის მიერ აღებული სესხების**, არამედ მისი თავდებობითა და თანამსესხებლობით გაცემული სესხების შესახებ ინფორმაციასაც (თავდებობაზე ჩვენ ქვემოთ უფრო დეტალურად ვისაუბრებთ). ამასთან, საკრედიტო-საინფორმაციო ბიუროს მონაცემთა ბაზაში არა მხოლოდ **ფიზიკური**, არამედ **იურიდიული** პირების (ანუ კომპანიების) საკრედიტო ისტორიაც ინახება.

საკრედიტო-საინფორმაციო ბიუროსთან მსესხებლის შესახებ მონაცემების მიმოცვლას ახდენენ ბანკები, მიკროსაფინანსო და სხვა ტიპის სესხის გამცემი ორგანიზაციები.

საკრედიტო ისტორია ძალიან მნიშვნელოვანია სესხის გამცემი ორგანიზაციებისთვის, რადგან ის აჩვენებს, თუ რამდენად დროულად ფარავს მსესხებელი ფინანსურ ვალდებულებებს. როდესაც მომხმარებელი სესხის ასაღებად მიდის ფინანსურ ორგანიზაციაში, ეს ორგანიზაცია, მომხმარებლის თანხმობის საფუძველზე, ამოწმებს მის საკრედიტო ისტორიას და შემდეგ წყვეტს, გამოუცხადოს თუ არა მომხმარებელს ნდობა და ასესხოს თუ არა მას ფული.

ამჟამად საქართველოში ერთი საკრედიტო-საინფორმაციო ბიურო ფუნქციონირებს - **სს „კრედიტინფო-საქართველო“**, სადაც მომხმარებლებს შეუძლიათ მიიღონ საკუთარი საკრედიტო ისტორიის ამონაწერი.

ვინ არის თავდები და რას ნიშნავს თავდებობა?

თავდები - ეს არის პირი, რომელიც ხელშეკრულების საფუძველზე, თავის თავზე იღებს სხვა პირის მიერ აღებული სესხის დაბრუნების პასუხისმგებლობას, თუ ამას თვითონ მსესხებელი არ/ვერ გააკეთებს. თავდებობა დამატებითი გარანტიაა სესხის გამცემი ორგანიზაციისთვის: თუ მსესხებელი ვერ დაფარავს მის სახელზე არსებულ ვალდებულებას, მაშინ გამსესხებელს აქვს უფლება, თავდებისგან მოითხოვოს სესხის გადახდა. თავდებობა ძალიან მნიშვნელოვანი პასუხისმგებლობაა. შესაბამისად, იმ პირმა, რომელიც თანხმობას აცხადებს, იყოს თავდები,

აუცილებლად ყურადღებით უნდა აწონ-დაწონოს როგორც მსესხებლის, ისე საკუთარი ფინანსური შესაძლებლობები.

დაბოლოს, სესხი შეიძლება ავიღოთ არამხოლოდ ინდივიდუალურად, არამედ სხვებთან ერთადაც - მაგალითად, ოჯახის წევრთან ერთად. პირს, რომელიც ძირითადად მსესხებელთან ერთად იღებს და იხდის სესხს, **თანამსესხებელს** ეძახიან.

დამიხსოვრეთ, სესხის აღება ძალიან მნიშვნელოვანი და საპასუხისმგებლო გადაწყვეტილებაა და ის კარგად დაფიქრებას საჭიროებს. დღესდღეობით, სესხებს ბევრი ფინანსური ორგანიზაცია გასცემს: ბანკები, მიკროსაფინანსო ორგანიზაციები და ა.შ. თითოეული მომხმარებლის ამოცანაა, რეალურად შეაფასოს საკუთარი ფინანსური შესაძლებლობები როგორც სესხის აღებისას, ისე სესხის მთელი ვადის განმავლობაში, მოიძიოს დეტალური ინფორმაცია შემოთავაზების შესახებ, ერთმანეთს შეადაროს სხვადასხვა შემოთავაზება და მიიღოს ინფორმირებული, პასუხისმგებლობაზე დაფუძნებული გადაწყვეტილება.

**მოეკიდეთ
სესხებას
პასუხისმგებლობით!**

